सर्केगाड गाउँपालिका, हुम्ला

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

स्थानीय राजपत्र

भाग - २

खण्डः ८ संख्याः ८३ मितिः २०८१।१२।०८

पूर्ण सरसफाई प्रवर्द्धन (सुरक्षित तथा व्यवस्थित सरसफाई) को लागि स्थानीय तहको कार्ययोजना २०८१

१. पृष्ठभूमि:

नेपालको संबिधान२०७२ कोधारा३०मा स्वच्छ वातावरणमा वस्न पाउने हक र धारा ३५ (४) ले खाने पानी तथा सरसफाइलाइ मौलिक अधिकारको रुपमा व्याख्या गरेको छ । त्यसो त बि.स. २०७६ आश्विन१३ गते नेपाल खुला दिसामुक्त घोषणा भए पछि देश पूर्ण सरसफाइ को दिशामा अग्रसर भएको छ। नेपाल सरकार ले बि.स. २०७३ मा तय गरेको रास्ट्रिय सरसफाइ सम्बन्धि मार्गदर्शन अनुसार खुलादिसा मुक्तिको अबस्था हासिल भइसके पछि पूर्णसरसफाइ तर्फको यात्राको लागि स्थानीय सरकारको तहमा योजना तर्जुमा सहित ७ वटा प्रमुख सूचकहरुर उप-सूचकहरु निर्धारण गरेको छ।

नेपालको संबिधान २०७२ले मुलभूतरुपमा खानेपानी तथा सरसफाइको अधिकार स्थानीय तहमानै निश्रृत रहेकाले खुला दिसामुक्त घोषणा भए पछिको अबस्थामा सरसफाइ तथा स्वच्छताको सन्दर्भमा देखिएकास वालहरुलाई सम्बोधन गर्दै खुला दिसामुक्तको अबस्था लाई कायम राख्न तथा दिगो विकास लक्ष्य अनुसारको लक्ष्य हासिल गर्ने दिशा तर्फ अग्रसर हुन सर्केगाड गाउँपालिकाले उच्च प्राथमिकता दिएको छ। यसै सन्दर्भमा सर्केगाड गाउँपालिकामा सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ तथा पूर्णसरसफाइलाइ समन्वयात्मक, बस्तुगत तथा प्रभावकारीरुपमा अगाडि बढाउनको लागि यो पूर्ण सरसफाइ प्रबर्धन (सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ)को लागि कार्ययोजना तयार गरी लागु गरिएको छ।

२. उद्धेश्य : यो कार्ययोजनाका देहाय बमोजिमका उद्धेश्य रहेका छन्।

- पालिका क्षेत्र भित्र सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइको लागि सुचकहरुको आधारमा बिध्यमान अबस्थाको चित्रण गर्दै लक्ष्य निर्धारण गर्ने।
- सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ र पूर्ण सरसफाइको लागि विद्यमान स्रोत साधनको आकलन गरेर स्रोतसाधन परिचालनको लागि कार्य योजना बनाउने
- पालिका क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी,गैरसरकारी निकायहरुको पहिचान तथा समन्वय तथा सहकार्यको क्षेत्र पहिचा नगरी कार्य योजना बनाउने

३. पूर्ण सरसफाइको बर्तमान अवस्था:

सर्केगाड गाउँपालिका बि.स. २०७० साल मंशि १९मा खुल्ला दिसा मुक्त घोषणा भएकोथियो। यद्यपि बिभिन्न निकाय तथा यस पालिका बाट गरिएको अध्ययन अनुसार बिगतमा कच्ची शौचालय निर्माण भएको कारण त्यस्ता शौचालय भत्केको, घरधुरी अलग्गिएको कारण र अन्यकारणले केहि घरधुरीमा अझै पनि शौचालय नभएको तथ्यांक देखिएकोछ। त्यसो त पूर्ण सरसफाइका सूचकहरुमा निर्धारण गरिएका सूचक अनुसारले सुधार गर्नु पर्ने, सरसफाइका सुबिधाको निर्माण, सुधार तथा संचालन कुन हदसम्म भएको छ भन्ने अनुगमन गर्नु आबश्यक रहेकोछ।

ठान बहादुर रोकाया
अध्यक्ष

४. पूर्णसर सफाइको बर्तमान अबस्थाको सन्दर्भमा यस पालिकाको अवस्था देहाय बमोजिम रहेकोछ।

प्रमुख सूचक	उप-सूचकहरु	बर्तमान अवस्था तथा अभ्यास (स्थानी यतहमा केकस्तो अवस्था छ, छलफल तथा विद्यमान सुचनाको आधारमाभर्ने)
सुरक्षित चर्पीको प्रयोग	- आधारभूत तथा सुधारिएको (सुरक्षित)चर्पीमा पहुँच	- 8.7 %घर धुरीमा शौचालय नभयको ,१३.१ % घरधुरीमा सामुहिक शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको ,१२.७१% ले सुधारिको कम्बोर्ड चर्पी, १४.२ % ले सुधारिएको सेरामिक चर्पी , .६ % ले खाल्डे चर्पी, प्रयोग गर्ने गरेको र ४२ % चर्पी पहुच योग्य नभयको . - श्रोत: कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- चर्पीकोसफाइ तथा स्वच्छता	- ३६% ले नियमित , ८% ले हप्तामा २ पटक , ११% ले हप्तामा एक पटक र ४५ % ले नियमित सफाइ गर्ने नगरेको र ७१% मा निश्चित हाताधुने स्थान नभएको . - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- सबैपरिवार बाट शौचालयको प्रयोग	१ % घरधुरीका महिलाहरु महिनावारी भएको बेला शौचालय प्रयोग गर्ने नगरेको .र ८ % घरधुरीमा केहि न केहि खाला को शाररिक कठिनाइ भएकोले शौचालय प्रयोगमा कठिनाइ भएको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
व्यक्तिगत सरसफाइ तथा हात धुने आनि बानि	- साबुन पानी सहितको हातधुने स्थान	- ७१% मा निश्चित हाताधुने स्थान नभएको . १८% प्रतिशत घरधुरीमा अझै पनि अति जोखिम पूर्ण अवस्थामा हात धुने नगरेको . सो को कारण खोज्दा ९८ % ले हात धुने बानि नभएको र ८२% प्रतिशत ले हात हुने बानीलाई ब्यवास्था गर्ने गरेको श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- महिनावारी स्वच्छताका सामाग्री (स्यानिटरीप्याडई.) फोहोर फाल्ने खाडलमा बिसर्जन	- महिनावारी स्वच्छताका सामग्रीहरुगाउ क्षेत्रमा कपडा प्रयोग बढी गर्ने गरेको र बजार क्षेत्रमा प्यादाको प्रयोग गर्रे गरेको . कपाडालाइ धोएर सुकाउने गरेको . अधिकांससा ले प्याडा जथाभावी फाल्ने गरेको , २६ प्रतिशत भूभागमा स्यानिटरी प्याड सजिलै उपलब्ध नहुने गरेको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- पुनप्रयोग गर्न सकिने स्वच्छताका सामग्री सफा संगधुने तथा घाममा	- पुनप्रयोगगर्नेमिल्नेखाले प्याडलाइ धोएर घाम मा सुकाउने गेरको श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण

	सुकाउने	
सुरक्षित खानेपानी	- क्लोरिनेटेड, उमालेकोतथारास्ट्रियमापदण्ड सहितकोखानेपानी	- ३० % घरधुरीमा घरको परिसर भित्रै पानि भएको , ६.७ प्रतिशतमा ३० मिनेटभन्दा टाढाको दुरीबाट पानि ल्याउनु पर्ने , १२.४ प्रतिशतले असुरक्षित श्रोतको पानि प्रयोग गर्ने गरेको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- खानेपानीकोसुरक्षितभण्डारण	- ६८.९ % घरधुरीमा मात्र पानि छोपेर राख्ने गरेको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- सुधारिएकोस्रोततथाव्यबस्थित खानेपानीयोजनाबाटखानेपानी कोप्रयोग	- पालिकामा मर्मत सम्भार कोष नभएको , उ सहरु सक्रिय नभएको , मर्मत सम्भार सम्बन्धिको योजना नभएको .
खानाको स्वच्छता	- भाडा माझ्ने स्थानरसफाभाडाकोप्रयोग	- ५३% घरधुरीमा मात्रै भाडा धुने निश्चित स्थान भएको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- फलफुलतथाकाचैखानेखानेकुरासफागरेरमात्रखानेगरेको	- 78% ले राम्रो संग पकाएर खाने गरेको ,६७% ले राम्रो संग छोपेर राख्ने गरेको , ५३% ले बासि सडेगलेको खाने कुरा नखाने गरको , ३४ % ले काचो तरकारी तथा पाकेको फलफुल धोएर खाने गरको , - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
घरायसी तथा संस्थागत सरसफाइ	- घरभित्ररबाहिरसफा	- घर भित्रको सरसफाई को अवस्था सन्तोषजनक रहेको .
	- सड्ने तथा नसड्ने बस्तुको बर्गिकरण	- ९ % घरधुरीमा मात्र अलग फोहर फालने खाडल भएको र ७ % घरधुरीमा मात्र कुहिने र नकुहिने फोहरलाई छुटाएर फाल्ने गरको - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण -
	- घरपालुवा बस्तुको गोठ तथा खोरको उचित सरसफाइ तथा व्यबस्थापन	- ४३% घरधुरीमा अलग गोठ भएको र ८०% ले नियमित सफाई गर्ने गरेको . - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण

बाताबरणीय सरसफाइ	- फोहोर पानीको करेसाबारीमा प्रयोग तथा अन्य तवरले उचित व्यबस्थापन	- ३७ % घरधुरीमा मात्र करेसाबारी भएको . खेर गएको पानीलाई व्यवस्थित तरिकाले विसर्जन गरि उपयोग गर्ने नगरेको - सोक पिटहरु कुनै ठाउँ नभएको - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण -
	- ठोस तथा तरल फोहोरको- उचित प्रबिधि बाट व्यबस्थापन	- ठोस कुहिने फोहरलाई मलाखातमा फाल्ने गरको . - ठोस फोहर तथा दिसाजन्य लेदो बिसर्जनको कुनै योजना नभएको . श्रोतः सहभागी बिचको छलफल
	- करेसाबारी तथा हरियाली	- हरियाली प्रबर्धनका लागि बर्सादकोबेला बिरुवा रोप्ने गरको - श्रोतः सहभागी बिचको छलफल
	-दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन	- पालिकामा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन सम्बन्धि कुनै कार्यविधि , योजना र कार्यक्रम हालसम्म नभएको

५. पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि नतिजा प्रासिको लक्ष्य

प्रमुख सूचक	उपसुचकहरु	इकाई	वर्तमानअवस्था (२०२४)	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०	कैफियत
आधारभूतर सुधारिएको (सुरक्षित)चर्पीकोप्र योग	सुधारिएकोचर्पीमापहूच (घरधुरी)	प्रतिशत	91	95	98	100				
	आधारभूत चर्पीमा पहूच (घरधुरी)	प्रतिशत								
	चर्पीकोसफाइ तथा स्वच्छता	अवस्था	36	50	80	100				
	सबै परिवार बाट शौचालयको प्रयोग	अबस्था	86	90	95	100				
व्यक्तिगत सरसफाइ तथा हातधुने आनिबानि	साबुन पानी सहितको हात धुने स्थान भएका घरधुरी	प्रतिशत	29	50	80	100				
	महिनावारी स्वच्छताका सामाग्री (स्यानिटरीप्याडई.) फोहोर फाल्ने खाडलमा बिसर्जन गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	74	80	90	1000				Pad is available
	पुन प्रयोग गर्नस किने स्वच्छताका सामग्री सफा संगधुने तथा घाममा सुकाउने ज्ञान तथा अभ्यास भएका घरधुरी	प्रतिशत	९५	९९	१००					
सुरक्षित खानेपानी	क्लोरिनेटेड, उमालेको तथा रास्ट्रियमा पदण्ड सहितको खानेपानीको प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	३०	४०	७०	१००				
	खानेपानीको सुरक्षित भण्डारण (खानेपानी छोपेर राक्ने घरधुरी)	प्रतिशत	६९	८०	९०	१००				
	सुधारिएको स्रोत तथा व्यबस्थित खानेपानी योजना बाट खाने पानीको प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	८८	९५	९८	१००				
खानाको स्वच्छता	भाडामा इनेस्थानभई सफा भाडाको प्रयोग गर्ने घरधुरी		५३	७०	९०	१००				
	सफा भान्सा	वर्तमान	८०भ	९०	१००					

		अवस्था								
	फलफुल तथा काचै खानेखाने कुरा सफा गरेर मात्रखाने गरेको	वर्तमान अवस्था	३४	७०	८०	१००				
घरायसी तथा संस्थागत सरसफाइ	घरभित्र र बाहिर सफा	वर्तमानअवस्था	९०	९५	१००					
	सड्ने तथा नसड्ने बस्तुको बर्गिकरण गर्न अलग अलग खाडलको व्यवस्था गरेका घरधुरी	प्रतिशत	७	७०	८०	१००				
	घरपालुवा बस्तुको गोठ तथा खोरको उचित सरसफाइ तथा ब्यबस्थापन	वर्तमानअवस्था	८०	९५	१००					
बाताबरणीय सरसफाइ	फोहोर पानीको करेसाबारीमा प्रयोग तथा अन्य तवरले उचित ब्यबस्थापन गरेका घरधुरी	प्रतिशत	३७	७०	९०	१००				
	ठोस तथा तरल फोहोरको उचित प्रबिधि बाट ब्यबस्थापन गरेका घरधुरी	प्रतिशत	३७	७०	९०	१००				
	करेसाबारी तथा हरियाली रहेका घरधुरी	प्रतिशत	३७	७०	९०	१००				

प्रमुख सूचक	क्रियाकलाप		नेतृत्व	सहयोग/ समन्वय	समयावधि							कैफियत
					२०२४	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०	
आधारभूत र सुधारिएको (सुरक्षित)चर्पीको प्रयोग विकास	सबैबस्ती /टोलमा सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइ कार्यदलगठन तथा परिचालन		वडा/ वासइकाई	पालिका,बिद्यालय, स्वास्थ्यसंस्था								
	शौचालयका विभिन्न प्राबिधिक बिकल्पको बारेमा स्थानीय स्तरमा कार्यरत मिस्त्रीहरुलाई तालिम तथासी पस्तरोन्नति		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	शौचालय नभएका घरहरुमा शौचालय निर्माण तथा सुधार को कार्य		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	शौचालय बनाउन नसक्ने अतिगरिब घरहरुको पहिचान तथा बाह्यसामग्री कोसहयोग		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	प्रयोगकर्ता मैत्री शौचालयको विकल्पको पैरवी र बजारको बिस्तार	वडा/ वासइकाई									वडा/ वासइकाई	
	वडा वास सिसि , पालिका वास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक		वडा/ वासइकाई									
	माग बृदि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , भिभिन्न समुहमा छलफल आदि		वडा/ वासइकाई									
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन		वडा/ वासइकाई									
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन											
	आम संचार माध्यामको परिचालन		वडा/ वासइकाई									
	युवा क्लब , बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन		वडा/ वासइकाई									
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन		वडा/ वासइकाई									
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन		वडा/ वासइकाई									
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक		वडा/ वासइकाई									
	सरसफाइप्रबर्धनकोअवस्थाबुझ्नस्थानीयतहबाटअनुगमन		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	स्कुल सुधार योजनामा सरसफाई र स्वच्छता लाइ पनि समाहित गर्ने		वडा/ वासइकाई									

व्यक्तिगत सरसफाइ तथा हातधुने आनिबानि	वडा वास सिसि , पालिका वास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक												
	माग बृदि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , भिभिन्न समुहमा छलफल आदि												
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन												
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन												
	आम संचार माध्यामको परिचालन		वडा/ वासइकाई										
	युवा क्लब , बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन												
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन												
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन												
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक												
	घरघरमाहातधुनेस्थाननिर्माणतथाप्रयोग		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	प्रयोग गरिएका महिनावारी स्वच्छताका सामग्रीको ब्यबस्थापनको लागि नजिकै फोहोर विसर्जनको लागिखाडलको व्यवस्था गर्ने रप्रायोग गर्ने		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	पुनप्रयोग गर्न मिल्ने स्यानिटरी प्याड धुनेतथा घाममा सुकाउन प्रोत्साह नगर्ने		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	हातधुने अभ्यासको प्रदर्शन, स्यानिटरी प्याडको प्रयोग तथा सफाइ सम्बन्धमा अन्तरक्रिया, सम्बाद		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
			वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
सुरक्षित खानेपानी	वडा वास सिसि , पालिका वास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक												
	माग बृदि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , भिभिन्न समुहमा छलफल आदि		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन												
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन												

	आम संचार माध्यामको परिचालन										
	युवा क्लब , बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन										
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन										
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन										
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक										
	सबैघरपरिवारलेक्लोरिनेटेडखानेपानीकोप्रयोगगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	सफा तथा सुरक्षित खानेपानी आपूर्तिको लागि नियमित रुपमा खानेपानीका संरचनाको अबलोकन, मर्मत, सम्भारगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	घरधुरी तहमा खानेपानीको सुरक्षित भण्डारणको लागि अभिमुखीकरण तथा अभ्यास	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	सुरक्षित खानेपानीको प्रयोग सम्बन्धमा प्रत्येक ६/६ महिनामा घरायसी तहमा खानेपानीको अनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	सुरक्षित खानेपानीको प्रयोग रस्वास्थ्य सम्बन्धमा छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम आयोजना गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
खानाकोस्वच्छता	वडा वास सिसि , पालिका वास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक										
	माग बृदि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , भिभिन्न समुहमा छलफल आदि										
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन										
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन										
	आम संचार माध्यामको परिचालन										
	युवा क्लब , बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन										
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन										
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन										

गाउँपालिकाको कार्यालय
हुम्ला
कर्णाली प्रदेश नेपाल

	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक										
		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	खानाको स्वच्छता विषयमा समुदाय तहमा अभिमुखीकरण/ तालिम	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	समुदाय स्तरमा खानाका विभिन्न परिकार बनाउने, स्वच्छरुपमा परिकार निर्माण तथा प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा छलफल तथा तालिमको ब्यबस्थापन/ आयोजना	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	नियमित तथा दैनिकरुपमा भान्साको सफाइ गर्नेसम्बन्धमा उत्प्रेरणा तथा अनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
घरायसीतथासंस्थागतसरसफाइ	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन										
	युवा क्लब , बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन										
	नियमित रुपमा घरआँगनको सफाइ गर्ने बिषयमा अभिमुखीकरण गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	घरपालुवा बस्तुकोगोठको उचित ब्यबस्थापन गर्ने/ नियमितसरसफाइ गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
		वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
बाताबरनियसरसफाइ	सामुदायिक परिचालनका क्रियाकलाप संचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	भान्सा बाट निस्कने पानीलाइ सुरक्षिततवरले नजिकैको करेसाबारी, करेसाबारी नभए पानी सोस्नेखाडलमा जोड्ने, तथा	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								

	नजिकैको फोहोर पानी संकलन गर्ने स्थानमा प्रबाह गर्ने											
	हरेक समुदायमा कुहिनेर नकुहिनेफोहोरको उचित ब्यबस्थापनको लागि अलगअ लगखाडलको ब्यबस्थापन तथा प्रयोग	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	घरपरिसरमा बगैचा तथा हरियालीको लागि उपयुक्तरुख, बिरुवाको ब्यबस्थापन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	मानव मलमुत्र जन्य फोहोरको उचित ब्यबस्थापनको लागि समुदाय स्तरमा दुई खाल्डे शौचालयको निर्माणतथासंचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	दिसाजन्यलेदो ब्यबस्थापन तथा मानवमल मुत्रजन्य फोहोर ब्यबस्थापनमा सम्बद्द व्यक्ति तथा समुहलाई ब्यबसायिक सुरक्षा सम्बन्धमा तालिम तथा आबश्यक सामग्रीको व्यवस्था	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	दिसजन्य लेदो व्यवस्थापनको लागि कार्यविधि निर्माण गरिने	पालिका/वडा	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	दिसाजन्य लेदो ब्व्यास्थ्पनाका लागि उचित जमिनको पहिचान गरिने	पालिका/वडा	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	दिसाजन्य लेदो ब्यवास्थ्पन प्रणाली निर्माण तथा संचालनका लागि आवस्यक समन्वय गरिने	पालिका/वडा	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
पूर्णसरसफाइउन्मुखबस्तीतथा पालिकाबिकास	पालिका तहमा पूर्णसरसफाइ सम्बन्धि अभिमुखीकरण तथा तालीमको आयोजना	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	समुदायस्तरमापूर्णसरसफाइसम्बन्धिअभिमुखीकरण	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	पूर्ण सरसफाइका सूचक अनुसार र कार्य योजना अनुसार कार्यान्वयन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	पूर्ण सरसफाइका सूचकमा आधारित भएर घरधुरी तथासमुदा यस्तरमा अनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय									
	पूर्ण सरसफाइका प्रमुखसुचकहरु प्रभाबकारीरुपमा पुराभएका हरेक समुदायका एक/एकसंरचनालाइ उत्प्रेरणा स्वरूप पुरस्कृत गर्ने (शौचालय,हातधुनेस्थान,खानेपानीको धारा, राम्रोभान्सा, घरआँगन, वातावारणीय सरसफाइ)	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय									

	पूर्णसरसफाइ उन्मुख घर तथा समुदायलाइ प्रमाणीकरण गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								

६. पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि नतिजा प्राप्तिको लागि कार्ययोजना:

प्रमुखसूचक	क्रियाकलाप	नेतृत्व	सहयोग/ समन्वय	समयावधि							कैफियत
				२०२४	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०	
				८१/८२	८२/८३	८३/८४	८४/८५	८५/८६	८६/८७	८७/८८	
आधारभूतरसुधारिएको (सुरक्षित)चर्पीकोप्रयोग	सबैबस्ती/टोलमासरसफाइतथापूर्णसरसफाइकार्यदलगठनतथापरिचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका,बिद्यालय, स्वास्थ्यसंस्था								
	शौचालयकाविभिन्नप्राबिधिकबिकल्पकोबारेमास्थानीयस्तरमाकार्यरतमिस्त्रीहरुलाईतालिमतथासीपस्तरोन्नति	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय	२५							
	शौचालयनभएकाघरहरुमाशौचालयनिर्माणतथासुधारकोकार्य	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	शौचालयबनाउननसक्नेअतिगरिबघरहरुकोपहिचानतथाबाह्यसामग्रीकोसहयोग	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	सरसफाइप्रबर्धनकोअवस्थाबुझ्नस्थानीयतहबाटअनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	दिसा जन्य लेदो व्यवस्थापनका लागी रणनैतिक कार्ययोजना तयार गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापनका लागी उपयुक्त स्थानको व्यवस्थापन गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
व्यक्तिगतसरसफाइतथाहातधुनेआनिबानि	घरघरमाहातधुनेस्थाननिर्माणतथाप्रयोग	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	प्रयोगगरिएका महिनावारीस्वच्छताकासामग्रीकोब्यबस्थापनकोलागि नजिकैफोहोरविसर्जनकोलागिखाडलकोव्यवस्थागर्नेरप्रयोगगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								

	पुनप्रयोगगर्नेमिल्नेस्यानिटरीप्याडधुनेतथाघाममासुकाउनप्रोत्साहनगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	हातधुनेअभ्यासकोप्रदर्शन, स्यानिटरीप्याडकोप्रयोगतथासफाइसम्बन्धमाअन्तरक्रिया, सम्बाद	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
सुरक्षितखानेपानी	घरघरमाहातधुनेस्थाननिर्माणतथाप्रयोग	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	प्रयोगगरिएका महिनावारीस्वच्छताकासामग्रीकोब्यबस्थापनकोलागि नजिकैफोहोरविसर्जनकोलागिखाडलकोव्यवस्थागर्नेरप्रायोगगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पुनप्रयोगगर्नेमिल्नेस्यानिटरीप्याडधुनेतथाघाममासुकाउनप्रोत्साहनगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	हातधुनेअभ्यासकोप्रदर्शन, स्यानिटरीप्याडकोप्रयोगतथासफाइसम्बन्धमाअन्तरक्रिया, सम्बाद	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	हात धुने स्थान निर्माणको लागि गरिब घरधुरीलाई सामाग्रि वितरण	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	घरेलु प्याड निर्माण सम्बन्धि सबै वडामा तालिम सञ्चालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
खानाकोस्वच्छता	खानाकोस्वच्छताबिषयमासमुदायतहमाअभिमुखीकरण/ तालिम	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	समुदायस्तरमाखानाकाविभिन्नपरिकारबनाउने, स्वच्छरुपमापरिकारनिर्माणतथाप्रयोगगर्नेसम्बन्धमाछलफलतथातालिमकोब्यबस्थापन/ आयोजना	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	नियमिततथादैनिकरुपमाभान्साकोसफाइगर्नेसम्बन्धमाउत्प्रेरणातथा अनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	नेपाल सरकार खाद्यन्न गुणस्तर मापदण्ड अनुसार बजार अनुगमनको व्यवसथापन गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
घरायसीतथासं स्थागतसरसफाइ	नियमितरुपमाघरआँगनकोसफाइगर्नेबिषयमाअभिमुखीकरणगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	घरपालुवाबस्तुकोगोठकोउचितब्यबस्थापनगर्ने/	वडा/	पालिका,								

	नियमितसरसफाइगर्ने	वासइकाई	सम्बन्धितनिकाय								
वातावरणीयसरसफाइ	भान्साबाटनिस्कनेपानीलाइसुरक्षिततवरलेनजिकैकोकरेसाबारी, करेसाबारीनभएपानीसोस्नेखाडलमाजोड्ने, तथानजिकैकोफोहोरपानीसंकलनगर्नेस्थानमाप्रबाहगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	हरेकसमुदायमाकुहिनेरनकुहिनेफोहोरकोउचितव्यबस्थापनकोलागि अलगअलगखाडलकोब्यबस्थापनतथाप्रयोग	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	घरपरिसरमाबगैचातथाहरियालीकोलागिउपयुक्तरुख, बिरुवाकोब्यबस्थापन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	मानवमलमुत्रजन्यफोहोरकोउचितव्यबस्थापनकोलागिसमुदायस्तरमा दुईखाल्डेशौचालयकोनिर्माणतथासंचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	दिसाजन्यलेदोब्यबस्थापनतथामानवमलमुत्रजन्यफोहोरब्यबस्थापनमासम्बद्दव्यक्तितथासमुहलाईब्यबसायिकसुरक्षासम्बन्धमातालिमतथा आबश्यकसामग्रीकोव्यवस्था	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता परिचालन गर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	टोल विकास संस्थाहरु परिचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	आमा समुह परिचालन महिला स्वयंसेविका परिचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	विभिन्न कार्यदल गठन तथा परिचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	विद्यालय शिक्षक विभिन्न राजनैतिक दल सामाजिक अगुवा परिचालन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
पूर्णसरसफाइउन्मुखबस्तीतथापालिकाबिकास	पालिकातहमापूर्णसरसफाइसम्बन्धिअभिमुखीकरणतथातालीमकोआयोजना	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	समुदायस्तरमापूर्णसरसफाइसम्बन्धिअभिमुखीकरण	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								

	पूर्णसरसफाइकासूचकअनुसाररकार्ययोजनाअनुसारकार्यान्वयन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्णसरसफाइकासूचकमाआधारितभएरघरधुरीतथासमुदायस्तरमाअनुगमन	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्णसरसफाइकाप्रमुखसुचकहरुप्रभाबकारीरुपमापुराभएकाहरेकसमुदायकाएक/एकसंरचनालाइउत्प्रेरणास्वरूपपुरस्कृतगर्ने (शौचालय,हातधुनेस्थान,खानेपानीकोधारा, राम्रोभान्सा, घरआँगन, वातावारनियसरसफाइ)	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								
	पूर्णसरसफाइउन्मुखघरतथासमुदायलाइप्रमाणीकरणगर्ने	वडा/ वासइकाई	पालिका, सम्बन्धितनिकाय								

७. आन्तरिक तथा बाह्यश्रोत पहिचान तथा परिचालन

आन्तरिक स्रोतसाधन:

पालिकाले सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ र पूर्णसरसफाइको लक्ष्य तथा गन्तब्य हासिल गर्नको लागि अधिकतम रुपमा आन्तरिक स्रोतसाधनको उपयोग गर्ने छ। आन्तरिक तर्फ देहाय बमोजिमका स्रोतसाधन रहेका छन्

मानब स्रोतसाधन: पालिकाले पालिका अन्तर्गत कार्यरत सबैकर्मचारीका लागि अधिकतम रुपमा सरसफाइ स्वच्छता प्रबर्धन र पूर्ण सरसफाइ तर्फ उन्मुख गर्ने बाटो मा परिचालन गर्नेछ। समय समयमा कर्मचारीका लागि सरसफाइ, पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि तालिम आयोजना गर्नेछ साथै आबश्यकता अनुसार समुदाय बीच सिकाइ आदान प्रदानको लागि क्रियाकलाप संचालन गर्ने छ।

आर्थिक स्रोतसाधन : पालिकाले प्राप्त गर्ने साथै पालिकाको आन्तरिक आय बाट पूर्ण सरसफाइको लागि शौचालयको निर्माण तथा सुधार, खानेपानी आयोजनाको निर्माण, सुधारतथाप्रभावकारी संचालन, आनीबानी बिकास सम्बन्धि क्रियाकलाप संचालन, घरायसी तथा वातावरणीय सरसफाइको लागि बजेटको बिनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने छ।

वाह्य स्रोतसाधन:

सुरक्षित ब्यबस्थित सरसफाइ र पूर्ण सरसफाइको लक्ष्य तथा गन्तब्य हासिल गर्नको लागिपालिका स्तर तथा अन्य स्थानमा कार्यरत निकायहरु कोपहिचान तथा दातृनिकाय संगको समन्वय तथा सहकार्यमा कार्यक्रम संचालनको ब्यबस्था मिलाइने छ।

पालिकाले यस क्षेत्रको विकास तथा पूर्ण सरसफाइ संगलक्ष्य हासिल गर्नको लागिदेहाय बमोजिमले आर्थिक श्रोतसाधनको बिनियोजन गर्ने छ।

स्रोत	आ.ब. (रु. लाखमा)					
	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०
आन्तरिक	4,500,000	1,100,000	5,000,000			
वाह्यस्रोत	9,334,000	31,567,500	1,500,000			
सामुदायिक	1,383,400	3,545,000	2,000,000			
जम्मा	15,217,400	36,212,500	220,000,000			

ठान बहादुर रोकाया
अध्यक्ष

८. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा सम्बद्ध निकायहरु रसमन्वय तथा सहकार्यको क्षेत्र

पालिकाले यसक्षेत्रको समन्वयात्मक तथा प्रभावकारी विकासको लागि संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकाय, विभिन्न रास्ट्रिय तथा अन्तररास्ट्रिय निकायको पहिचान गरी समन्वय तथा सहकार्यमाकार्य अगाडि बढाइनेछ। बिशेष गरी सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइ संग सम्बन्धित लक्ष्य हासिल गर्नको लागि सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रबर्धन, शौचालय निर्माण तथा सुधार, मानव मलमूत्र ब्यबस्थापन संगसम्बन्धित संरचनाको निर्माण तथा व्यवस्थापन पक्ष लगायतका बिषय क्षेत्रमा सहकार्य गरिने छ।

९. सुपरिबेक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन

पालिकाले सुरक्षित तथा ब्यबस्थित रुपमा ब्यबस्थापन गरिएको सरसफाइ र पूर्णसरसफाइको समन्वयात्मक रुपमा प्रभावकारी रुपमा संचालन गरी अपेक्षित उपलब्धि हासिलगर्नको लागि कार्यक्षेत्रम नियमितरुपमा सुपरिबेक्षण गर्ने छ। साथै अनुगमन र मूल्यांकन पद्धतिलाइ स्थानीयतहको अनुगमन तथामूल्यांकन पद्धति अनुसारनै उपाध्यक्ष/उपप्रमुखको संयोजनमा अगाडि बढाइनेछ।

ठान बहादुर रोकाया
अध्यक्ष